

INDIVIDUÁLNÍ PÉČE

ČESKÁ REPUBLIKA

RODIČOVSKÁ PÉČE

materáská dovolená (28 týdnů), rodičovská dovolená (3 roky), rodičovský příspěvek

NEFORMÁLNÍ (NEPROFESIONÁLNÍ) PÉČE

(příbuzní, přátelé apod.)

ŠEDÁ EKONOMIKA – PRÁCE NA ČERNO

NEZISKOVÉ FORMY PÉČE

v souladu s obecnými právními předpisy

ZISKOVÉ FORMY PÉČE

Vázaná živnost „Péče o děti do 3 let věku“

Volná živnost „Poskytování služeb pro rodinu a domácnost“

FRANCIE

RODIČOVSKÁ PÉČE

materáská dovolená (16 týdnů), rodičovská dovolená (3 roky), rodičovský příspěvek (6. měsíců u 1. dítěte)

PÉČE CHŮV BEZ AKREDITACE

bez akreditace, péče v domácnosti rodiny, příspěvky a daňová zvýhodnění pro rodiče, avšak finančně nejdrazší služba

MATEŘSKÁ ASISTENTKA

akreditace, péče v domácnosti asistentky, nikoli rodiny, příspěvky a daňová zvýhodnění pro rodiče

Nerodičovská péče o nejmenší děti často realizována v rámci širší rodiny, nebo za výpomoci známých, u dětí starších 3 let preferovány veřejné MŠ (důvody: vysoká důvěra v kvalitu, finanční dostupnost, malá zkušenost rodičů s jinými formami služeb).

Individuální služby péče o děti:

- vyhledávány jako **nouzové řešení** z důvodu nedostatečných kapacit jeslí a MŠ nebo rodiči upřednostňujícími **individuální přístup** a/nebo vyžadujícími flexibilitu služeb;
- nejvíce využívány v Praze a okolí a dalších velkých městech, jinde jen sporadicky;
- **najímání chův se často odehrává v rámci šedé zóny ekonomiky** (výrazně nižší ceny, vysoká míra tolerance práce na černo v české společnosti);
- nejsou finančně podporovány státem (dotace, daňové úlevy), nekomerční projekty podporované z evropských fondů jen ojediněle → **pro většinu rodičů příliš drahé**, zejména v režimu pravidelné celodenní péče → nemohou cenově konkurovat černému trhu, ale ani kolektivním komerčním, nebo dotovaným veřejným zařízením denní péče o děti;
- cena péče poskytované v rámci vázané živnosti „Péče o dítě do tří let věku v denním režimu“ zvyšována vedle požadavků na zajištění péče kvalifikovaným personálem přísnými hygienickými nároky na prostory a provoz provozoven → jen minimum chův provozuje tuto živnost *oficiálně* ve své domácnosti;
- **kvalita poskytovaných služeb není kontrolována** - žádné zákonné požadavky na kvalitu individuálních služeb krom odborné způsobilosti a hygienických podmínek provozu provozoven pro vázanou živnost „Péče o dítě do tří let věku v denním režimu“;
- otázka vhodné odborné kvalifikace pro chůvy pečující o děti do 3 let věku - zdravotní vs. pedagogické dovednosti a znalosti z (vývojové) psychologie;
- stávající **právní úprava nepřehledná** - chybí osvěta pro potenciální chůvy (manuál možností a zákonných povinností);
- **potřeba zvážit možnosti finanční podpory rodičů ze strany státu** - příspěvky nebo daňové úlevy, aby si služby mohli dovolit;
- žádný systém **evidence/registrace chův** - chybí údaje o jejich počtech a kapacitách péče.

Nastavení **rodičovské dovolené** a rodičovského příspěvku stimuluje k rychlejšímu návratu matek (zejména prvních dětí) na trh práce.

Mateřské asistentky:

- systém **registrace, kontroly a financování** služeb mateřských asistentek → oslabení černého trhu
- jednotně vymezené **obecné požadavky** na vlastnosti, schopnosti a znalosti mateřské asistentky a prostory její domácnosti, kde péče probíhá **x** míra závislosti na posouzení konkrétních pracovníků Úřadu na ochranu matky a dítěte → snaha o školení pracovníků (pediatři, psychologové, pedagogové);
- udělování licence Úřadem na ochranu matky a dítěte bez znalosti **poptávky** po tomto typu služeb péče (počty potřebných míst dle věku dětí apod.);
- jasné vymezení **profese** - zákon, licence, odborová organizace, existence poradenských **Středisek mateřských asistentek** → pomoc asistentkám i rodičům hledajícím/využívajícím jejich služby;
- **školení** mateřských asistentek v rozsahu 120 hodin, 60 hodin před přijetím prvního dítěte do 6 měsíců od podání žádosti - dlouhá lhůta, dalších 60 hodin do 2 let → problém dohodnout se s rodinami;
- Úřad na ochranu matky a dítěte zatížen administrativou → nedostatek kapacit úředníků provádět **kontrolu výkonu služeb mateřských asistentek v terénu**;
- složitá administrativa pracovně-právního **vztahu rodič-mateřská asistentka**;
- problém průběžné **supervize** a dalšího **vzdělávání**;
- možnost mateřské asistentky pracovat jak samostatně, tak v zařízeních stojících na pomezí individuální a kolektivní péče - tzv. **Centra mateřských asistentek**, která sdružují mateřské asistentky; mateřská asistentka je zaměstnancem konkrétní rodiny/rodin, ale péče o děti je fakticky vykonávána v centru, nikoli v její domácnosti - oprávněná v rámci své licence; v centru max. 4 asistentky se 4 dětmi.

OTÁZKY DO DISKUSE: Měly by chůvy poskytovat své služby na základě licence dle jednotných kritérií, dle zvláštního zákona? Jaká instituce by ji měla udělovat? Jaká by měla být kritéria? Jakou by chůva měla mít kvalifikaci/znalosti/praxi? Co by měla licence obsahovat - věk, počet dětí? Na jak dlouho by licence měla být udělována? Kdo by měl pořádat a organizovat školení pro chůvy? Měl by stát tyto služby finančně podporovat, jak (dávky rodinám, daně, sociální odvody, šeky)? Co by mělo být obsahem smlouvy mezi rodičem a chůvou? Kdo by měl zajišťovat profesní supervizi?

Jesle: do 3 let, do konce roku 2013 zdravotnická zař., nyní: vázaná živnost nebo obecné právní předpisy, financování a zřizování převážně obcemi

Mateřské školy: předškolní vzdělávání dle školského zákona, věk zpravidla 3-6/7 let. Rámcový vzdělávací program zajišťuje kvalitu i umožňuje variabilitu;

Zařízení provozovaná jako vázaná živnost "Péče o dítě do tří let v denním režimu" poskytují výchovnou péči kvalifikovanými vychovatelkami v bezpečném a hygienickém prostředí;

Zařízení provozovaná jako volná živnost „Mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti“ poskytují péči jen rámcově legislativně vymezenou především od 3 let. Kvalifikace vychovatelů a výchovně vzdělávací obsah činnosti nejsou právně podchyceny;

Obecné právní předpisy pro provoz neziskových zařízení se týkají hygieny, stavebně-technických parametrů, požární ochrany, financování, práce s potravinami a občanskoprávních vztahů. Konkrétní podmínky provozu stanovuje provozovatel (NNO, zaměstnavatelé).

Firemní zařízení: provozována jako živnost či dle obecných právních předpisů

Dětská skupina: Dlouhodobě projednávána, zatím neschválená, nová forma zařízení denní péče založená na vlastním právním předpisu, pro různá zařízení nekomerčního a jeselského typu. Má podchytit a právně a koncepčně sjednotit nezisková zařízení s variabilní konkrétní formou a zajistit finanční podporu státu.

Charakteristiky a problémy českého systému denní péče o děti:

- skutečně funkčním prvkem systému denní péče o děti do 6 let jsou mateřské školy, garantující kvalitu, programovost, kvalifikovanost, materiální podmínky i financování státem. Aktuální kritika: špatná dostupnost pro tříleté a mladší děti, kvalifikovanost personálu, některé rysy RVP;
- rozdělování péče na služby pro děti do 3 a od 3 let ztrácí opodstatnění, je bariérou využívání a dostupnosti služeb; postupně odbouráváno, ale především v neziskovém a soukromém sektoru;
- chybí centrální subjekt garantující koncepční a metodické vedení zařízení typu jeslí (v porovnání s MŠ);
- chybí jasné vymezení role obcí, příp. krajů (existuje jen v případě MŠ);
- s výjimkou MŠ (a donedávna jeslí) neexistuje systém komplexní kontroly kvality.
- je třeba změnit financování: státní podpora, transparentnost, rovnocenné podmínky pro různé typy zařízení.

- Jesle kolektivní:** 2 měs. - 3 i více let, 20-60 dětí, pravidelná docházka
Mikrojesle: max. 10 dětí, nižší nároky na zřízení, provoz, prostory a kvalifikaci personálu, možnost nepravidelné docházky
Rodičovské jesle: podmínkou je aktivní účast rodičů na provozu, děti 0-6 let, max. 25 dětí, socializační funkce pro rodiče i děti, pravidelná docházka
Rodinné jesle: setkávání (1-2x týdně) dětí a mateřských asistentek pečujících v domácnosti (zaměstnaných jeslí), max. 150 dětí, nižší náklady
Dětské zahrady: 2-6 let, max. 80 dětí, pravidelná docházka, doplňuje jesle a MŠ
Dětské koutky: 0-6 let, max. 3 půldne týdně pravidelně, i netradiční hodiny
Firemní zařízení: cca 10 % zařízení, obvykle kombinovaná
Mateřské školy: 2-6 let, školské vzdělávací zařízení, většinou obecní
Kombinovaná zařízení: kombinace typů péče (kolektivní, individuální), docházky (pravidelná, příležitostná), služeb (péče o děti, poradenství)

Hlavní ideové a organizační principy francouzského systému:

- aktivní role státu a obcí; péče o děti = úkol společnosti; monitoring potřeb rodin;
- zařízení denní péče zřizována a financována především obcemi, příp. svazky obcí;
- jednotné základní předpisy pro zařízení poskytující péči o děti do 6 let;
- důraz na kvalitu péče (systém kontrol, ve všech zařízeních výchovné a pedagogické plány), kvalifikovanost personálu a individuální přístup k dětem;
- zohlednění individuálních potřeb rodin a dětí širokou nabídkou různých typů zařízení a jejich slučování do kombinovaných zařízení;
- systém financování založen na státem garantované podpoře ze systému sociálního zabezpečení (sítě Pokladen rodinných dávek CAF) a dalších zdrojů se základními společnými pravidly pro všechny;
- finanční podpora provozovatelů i rodičů (dávky, dotace, daně);
- spolupráce státních, regionálních a lokálních orgánů státní správy a samosprávy i soukromých subjektů;
- služby denní péče často kombinovány se službami na podporu socializace dětí a rodin, sdílení zkušeností, rodičovské kompetence apod.;
- kapacita kolektivních zařízení často nedostatečná – proto využívání individuální péče, navíc snižování kapacit MŠ kvůli snižování dotací;
- zatím nemožné/ nezvyklé přecházet mezi zařízeními (jesle – MŠ) dle věku a vyspělosti flexibilně (např. v průběhu škol. roku) – proto blokování.

OTÁZKY DO DISKUSE: Do MŠ děti od 2 let? Vhodnost kolektivní péče pro děti mladší 2 let? Zapojit více rodiče do chodu zařízení? Jak lépe financovat kolektivní zařízení? Prosadit zákon o dětské skupině v aktuálním znění? Kvalita vs. dostupnost? Více individualizovat péči? Vzdělávací působení od kolika let? Tradice vs. nové formy? Každodenní vs. příležitostná péče?

